

PRESUDA SUDA

28. travnja 1977.(*)

„Sloboda poslovnog nastana za odvjetnike”

U predmetu 71/76,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku, na temelju članka 177. Ugovora o EEZ-u, koji je uputio Cour d'appel de Paris (Žalbeni sud u Parizu, Francuska) u postupku koji se pred njim vodi između

Jeana Thieffryja, doktora prava, odvjetnika, s boravištem u Parizu,

i

Conseil de l'ordre des avocats pri Cour de Paris (Pariška odvjetnička komora)

o tumačenju odredaba Ugovora o EEZ-u o pravu poslovnog nastana u pogledu određenih pravnih pretpostavki za prijem u odvjetništvo,

SUD,

u sastavu: H. Kutscher, predsjednik, A. M. Donner i P. Pescatore, predsjednici vijeća, J. Mertens de Wilmars, M. Sørensen, A. J. Mackenzie Stuart, A. O'Keefe, G. Bosco i A. Touffait, suci,

nezavisni odvjetnik: H. Mayras,

tajnik: A. Van Houtte,

donosi sljedeću

PRESUDU

- 1 Rješenjem od 13. srpnja 1976., koje je tajništvo Suda zaprimilo 19. srpnja 1976., Cour d'appel de Paris (Žalbeni sud u Parizu), uputio je Sudu na temelju članka 177. Ugovora o EEZ-u pitanje o tumačenju članka 57. tog Ugovora koji se odnosi na međusobno priznavanje dokaza o stručnoj osposobljenosti za pokretanje djelatnosti samozaposlenih osoba, osobito u pogledu obavljanja odvjetničke djelatnosti.
- 2 Postupak pred Cour d'appel de Paris (Žalbeni sud u Parizu) tiče se upisa u *Ordre des avocats* pri Sudu u Parizu (u daljnjem tekstu: Pariška odvjetnička komora) belgijskog odvjetnika s diplomom doktora prava koju je jedno francusko sveučilište priznalo kao

jednakovrijednu francuskoj sveučilišnoj diplomi iz područja prava (*licence en droit*), a koji je naknadno, nakon što je položio odgovarajući ispit znanja, stekao u skladu s francuskim pravom „svjedodžbu o stručnoj osposobljenosti za obavljanje odvjetničke djelatnosti” (*certificat d’aptitude à la profession d’avocat*).

- 3 Tužitelj u glavnom postupku podnio je zahtjev za upis u Parišku odvjetničku komoru, ali je vijeće komore rješenjem od 9. ožujka 1976. odbilo njegov zahtjev uz obrazloženje da kandidat „nije dostavio francusku diplomu kojom dokazuje da ima sveučilišnu diplomu ili doktorat”.
- 4 Iz teksta te odluke proizlazi da je zahtjev za upis bio odbijen samo zbog činjenice da, iako je kandidat stekao sveučilišno priznanje jednakovrijednosti svoje osnovne diplome te stekao i svjedodžbu o stručnoj osposobljenosti za obavljanje odvjetničke djelatnosti, to nije bilo dovoljno da se smatra da posjeduje sveučilišnu diplomu ili doktorat u smislu francuskog prava.
- 5 Prema mišljenju vijeća komore, iako je svrha Ugovora ukinuti svaku diskriminaciju po osnovi državljanstva u tom području, jednakovrijednost diploma ne proizlazi automatski iz primjene njegovih odredaba jer takva jednakovrijednost može biti posljedica samo direktiva o priznavanju donesenih na temelju članka 57. Ugovora, koje još nisu bile donesene za odvjetničku djelatnost.
- 6 Kandidat je protiv rješenja vijeća komore podnio žalbu Cour d’appel de Paris (Žalbeni sud u Parizu) te je taj sud uputio Sudu sljedeće pitanje:

„ U slučaju kada ne postoje direktive predviđene člankom 57. stavcima 1. i 2. Ugovora iz Rima, je li zahtjev da državljanin države članice koji želi obavljati odvjetničku djelatnost u drugoj državi članici mora imati nacionalnu diplomu predviđenu zakonodavstvom države poslovnog nastana iako je diploma koju je stekao u svojoj matičnoj državi bila predmetom priznanja jednakovrijednosti od strane sveučilišne vlasti države poslovnog nastana te mu je omogućila da u toj državi polaže ispite znanja za stjecanje svjedodžbe o stručnoj osposobljenosti za obavljanje odvjetničke djelatnosti, koje je on uspješno položio, prepreka postizanju ciljeva predmetnih odredaba Zajednice?”
- 7 Prema članku 3. Ugovora, aktivnosti Zajednice uključuju, među ostalim, uklanjanje prepreka slobodnom kretanju osoba i usluga.
- 8 U svrhu postizanja toga cilja, prvim stavkom članka 52. predviđeno je da se ograničavanje slobode poslovnog nastana državljana jedne države članice na državnom području druge države članice postupno ukidaju tijekom prijelaznog razdoblja.
- 9 U skladu s drugim stavkom istoga članka, sloboda poslovnog nastana uključuje pravo pokretanja djelatnosti kao samozaposlene osobe sukladno uvjetima koje pravo zemlje u kojoj se taj poslovni nastan ostvaruje određuje za svoje državljane.
- 10 Člankom 53. naglašava se nepovratna narav već ostvarene liberalizacije u tom području tako što se određuje da države članice ne smiju uvesti nova ograničenja prava poslovnog nastana državljana drugih država članica na svojem državnom području.

- 11 Radi olakšavanja pokretanja i obavljanja djelatnosti samozaposlenih osoba, člankom 57. zadužuje se Vijeće da donese direktive za, prvo, međusobno priznavanje diploma i, drugo, usklađivanje odredaba zakona i drugih propisa država članica o pokretanju i obavljanju djelatnosti samozaposlenih osoba.
- 12 Tako je svrha toga članka uskladiti slobodu poslovnog nastana s primjenom nacionalnih stručnih pravila koja su opravdana općim dobrom, a osobito pravila koja se odnose na organizaciju, osposobljenost, deontologiju, nadzor i odgovornost, pod uvjetom da ta primjena nije diskriminirajuća.
- 13 U općem programu za ukidanje ograničavanja slobode poslovnog nastana usvojenom 18. prosinca 1961. na temelju članka 54. Ugovora, Vijeće je predložilo ukidanje ne samo otvorene diskriminacije, nego i svakog oblika prikrivene diskriminacije tako što je u poglavlju III. točki (b) označilo kao ograničavanja koja treba ukinuti „svaki zahtjev koji je zakonom ili drugim propisom ili kao posljedica upravne prakse određen u pogledu pokretanja ili obavljanja djelatnosti kao samozaposlena osoba u slučaju kada se njime, unatoč tomu što je primjenljiv bez obzira na državljanstvo, ometa isključivo ili prvenstveno pokretanje ili obavljanje te djelatnosti od strane stranih državljana” [neslužbeni prijevod] (SL 1962., str. 36.).
- 14 S aspekta ukidanja ograničavanja slobode poslovnog nastana, taj program pruža korisne smjernice za provedbu odgovarajućih odredaba Ugovora.
- 15 Iz svih navedenih propisa proizlazi da, podložno poštovanju stručnih pravila koja su opravdana općim dobrom, sloboda poslovnog nastana jest jedan od ciljeva Ugovora.
- 16 U mjeri u kojoj to nije posebno određeno pravom Zajednice, ti se ciljevi mogu ostvariti mjerama država članica, koje su na temelju članka 5. Ugovora obvezne poduzeti „sve odgovarajuće mjere, opće ili posebne, kako bi osigurale ispunjenje obveza koje proizlaze iz ovog Ugovora ili iz radnji institucija Zajednica” te se suzdržati „od svih mjera koje bi mogle ugroziti ostvarenje ciljeva ovog Ugovora” [neslužbeni prijevod].
- 17 Dakle, ako se sloboda poslovnog nastana predviđena člankom 52. u državi članici može osigurati valjanim pravnim propisima ili praksama javnih službi ili strukovnih tijela, subjektu prava Zajednice ne može se uskratiti stvarna korist od te slobode samo zbog toga što za određenu profesiju još nisu donesene direktive predviđene člankom 57. Ugovora.
- 18 Budući da stvarno uživanje slobode poslovnog nastana može tako u određenim okolnostima ovisiti o nacionalnim praksama ili zakonodavstvu, na nadležnim je tijelima javne vlasti – uključujući zakonski priznatim strukovnim tijelima – da osiguraju da je primjena tog zakonodavstva ili praksi u skladu s ciljem koji je u pogledu slobode poslovnog nastana određen odredbama Ugovora.
- 19 Konkretno, ograničavanje te slobode neopravdano je u slučaju kada se u državi članici prijam u određenu profesiju osobi na koju se primjenjuje Ugovor, a koja ima diplomu koju je nadležno tijelo države poslovnog nastana priznalo kao jednakovrijednu te koja je osim toga ispunila i posebne uvjete glede stručne osposobljenosti koji vrijede u toj

zemlji uskrati samo zato što dotična osoba nema nacionalnu diplomu koja odgovara njegovoj diplomi i koja je priznata kao jednakovrijedna.

- 20 Nacionalni sud izričito se osvrnuo na učinak priznanja jednakovrijednosti „od strane sveučilišne vlasti države poslovnog nastana” pa se tijekom postupka javilo pitanje treba li u pogledu jednakovrijednosti diploma razlikovati sveučilišno priznanje koje se dodjeljuje radi nastavka studija, od priznanja s „građanskopravnim učinkom” koje se dodjeljuje radi obavljanja stručne djelatnosti.
- 21 Iz informacija koje su s tim u svezi dostavile Komisija i vlade koje su sudjelovale u postupku proizlazi da je razlika između akademskog učinka i građanskopravnog učinka priznanja stranih diploma poznata, u različitim oblicima, u zakonodavstvu i praksama nekoliko država članica.
- 22 Budući da ta razlika proizlazi iz nacionalnog prava različitih država, na nacionalnim je tijelima vlasti da ocijene posljedice toga, pri čemu ipak moraju voditi računa o ciljevima prava Zajednice.
- 23 S tim u svezi je važno da je opseg priznanja dokaza o stručnoj osposobljenosti radi poslovnog nastana koji se odobrava u svakoj državi članici u skladu s gore navedenim stručnim zahtjevima.
- 24 Slijedom toga, na nadležnim je nacionalnim tijelima da, vodeći računa o gore navedenim zahtjevima prava Zajednice, činjenice ocijene na način koji će im omogućiti da prosude može li priznanje koje daju sveučilišne vlasti, osim što ima akademski učinak, biti valjani dokaz stručne osposobljenosti.
- 25 Činjenica da nacionalno zakonodavstvo predviđa priznanje jednakovrijednosti samo u sveučilišne svrhe sama po sebi ne opravdava nepriznavanje takve jednakovrijednosti kao dokaz stručne osposobljenosti.
- 26 To osobito vrijedi u slučaju kada se diploma koja je priznata u sveučilišne svrhe dopuni svjedodžbom o stručnoj osposobljenosti stečenoj u skladu sa zakonodavstvom države poslovnog nastana.
- 27 U tim okolnostima na pitanje koje je upućeno Sudu treba odgovoriti da zahtjev da državljani države članice koji stručnu djelatnost kao što je odvjetnička djelatnost želi obavljati u drugoj državi članici mora imati nacionalnu diplomu predviđenu zakonodavstvom države poslovnog nastana iako je diploma koju je stekao u svojoj matičnoj državi bila predmetom priznanja jednakovrijednosti od strane nadležnog tijela u skladu sa zakonodavstvom države poslovnog nastana te mu je tako omogućila uspješno polaganje posebnog ispita znanja za stjecanje svjedodžbe o stručnoj osposobljenosti za obavljanje dotične djelatnosti, čak i ako ne postoje direktive predviđene člankom 57., predstavlja ograničavanje nespojivo sa slobodom poslovnog nastana koja je zajamčena člankom 52. Ugovora.

Troškovi

- 28 Troškovi vlade Francuske Republike, vlade Ujedinjene Kraljevine i Komisije Europskih zajednica, koje su podnijele očitovanja Sudu, ne nadoknađuju se.

- 29 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka.

Slijedom navedenog,

SUD,

u odgovoru na pitanje koje mu je presudom objavljenom 13. srpnja 1976. na zatvorenoj sjednici vijeća uputio Cour d'appel, Paris (Žalbeni sud u Parizu), odlučuje:

Zahtjev da državljanin države članice koji stručnu djelatnost kao što je odvjetnička djelatnost želi obavljati u drugoj državi članici mora imati nacionalnu diplomu predviđenu zakonodavstvom države poslovnog nastana iako je diploma koju je stekao u svojoj matičnoj državi bila predmetom priznanja jednakovrijednosti od strane nadležnog tijela u skladu sa zakonodavstvom države poslovnog nastana te mu je tako omogućila uspješno polaganje posebnog ispita znanja za stjecanje svjedodžbe o stručnoj osposobljenosti za obavljanje dotične djelatnosti, čak i ako ne postoje direktive predviđene člankom 57., predstavlja ograničavanje nespojivo sa slobodnom poslovnog nastana koja je zajamčena člankom 52. Ugovora.

Objavljeno na javnoj raspravi u Luxembourggu 28. travnja 1977.

[Potpisi]

* Jezik postupka: francuski